

KAFDAĞI

Cilt:5, Sayı:2, Aralık 2020, 256-275

Gönderim Tarihi: 06.10.2020

Kabul Tarihi:18.11.2020

TÜRKİYE'DE ANTI-KOMÜNİST SÖYLEM VE NİHAL ATSIZ

Anti-Communist Discourse in Turkey and Nihal Atsız

Özgür BAYRAKTAR

Arş. Gör. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu
Yönetimi Bölümü ozgurbayraktar@kmu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-9512-6180

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Türkiye'de sağ düşüncenin üzerinde en çok uzlaştığı konulardan birisi kuşkusuz komünizm ve komünist karşılığıdır. Sağ düşüncede komünizm, devletin ve milletin varlığını ve bütünlüğünü tehdit eden en tehlikeli düşman olmuştur. Türkiye'de anti-komünist düşünce, özellikle Soğuk Savaş döneminde yaygınlaşmış ve 1970'li yıllarda da zirve noktasına ulaşmıştır. Türkçü-Turancı düşüncenin önde gelen isimlerinden olan Hüseyin Nihal Atsız da anti-komünist söyleme büyük katkıda bulunmuştur. Atsız kaleme almış olduğu yazılarında, solcuların "milletin ve devletin en büyük düşmanı" olduğunu iddia etmiştir. Bu çalışmada Türkiye'deki anti-komünist söylemin doğuşu, gelişimi ve yaygınlaşması özetlendikten sonra bu söylemin temel argümanları ele alınmış, ardından Nihal Atsız'ın komünizm karşıtı yazıları ve faaliyetleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Komünizm, Anti-Komünizm, Sağ düşünce, Türkçü-Turancı, Nihal Atsız.

Abstract

Undoubtedly, one of the issues on which the right-wing thought most agreed on in Turkey is communist opposition. In the right-wing, communism has been the most dangerous enemy to threaten the existence and integrity of the state and nation. Anti-communism became widespread especially during the Cold War and reached its peak in the 1970s. Huseyin Nihal Atsız, one of the leading figures of Turkist-Turanian thought, contributed greatly to anti-communist discourse. Atsız claimed that the leftists are "the greatest enemy of the nation and the state" in his writings. In this study, after summarizing the birth, development and spreading of anti-communist discourse in Turkey, the main arguments of this discourse were discussed, and then the anti-communist writings and activities of Nihal Atsız were examined.

Keywords: Communism, Anti-Communism, Right-wing thought, Turkist-Turanist, Nihal Atsız

1. Giriş

Türkiye’de anti-komünist söylemin güçlenmesi II. Dünya Savaşı’nın bitişi ve Soğuk Savaş’ın başlamasıyla gerçekleşmiştir. Soğuk Savaş ile birlikte Batı Bloku üyesi ülkeler, sosyalizmin diğer ülkelere de yayılmasından çekinmiştir. Hem bir Batı Bloku üyesi olan hem de Sovyetler Birliği’nin komşusu olan Türkiye’de de durum farksız olmamıştır. Sağcı gruplar, özellikle de Türkçü-Turancı oluşumlar her türlü sol düşüncüyü, “vatan haini” ve “Moskova ajanı” olarak yaftalamışlardır.

Soğuk Savaş’ın etkisiyle devlet de anti-komünist söyleme katkıda bulunmuştur. Bu dönemde Türkiye’de solun gelişmesinin, Sovyetler Birliği’nin ülkeyi işgal etmesi anlamına geldiği düşüncesi, solcuların aslında Sovyet ajanı olduğu iddiası hızla yayılmıştır. Solun güçlenmesinin engellenmesi için her türlü şeytanlaştırma olağan duruma gelmiştir.

Türkçü-Turancı gruplar sosyalizme, milliyetçiliğe karşı oluşu ve sınıf mücadelesini birinci planda tutması gibi nedenlerden dolayı karşı çıkmışlardır. Tüm bunlara ek olarak Sovyetler Birliği’nin, Türk topluluklarını egemenliği altında buldurması, Turan idealini benimseyen Türkçülerin Sovyetler Birliği’ne ve sosyalizme olan düşmanlığını pekiştiren nedenlerden birisidir. Bu grubun önde gelen isimlerinden birisi olan Hüseyin Nihal Atsız, yazılarında sola ve solculara karşı sürekli saldırılarda bulunmuş, solcuların “Türk kanı taşımadığını, Sovyetlere ajanlık yaptığını” iddia etmiştir. Soğuk Savaş öncesinde de anti-komünist hareketin liderlerinden olan Atsız, ayrıca 1944 Irkçılık-Turancılık Davasında hüküm giymiştir. Türk Sağı içinde önemli bir yere sahip olan Atsız, hem yazıları, hem de Türk Milliyetçilerini örgütleme çabaları açısından ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada Nihal Atsız’ın, Türkiye’deki anti-komünist söylem içindeki yeri tartışılmış, onun söylemleri ve eylemleri incelenmiştir.

2. Türkiye’de Anti-Komünist Söylemin Gelişmesi

1947 yılında Truman Doktrini ile başlayan Soğuk Savaş, Türkiye’de anti-komünizmin başlangıç noktası olarak gösterilebilir. Fakat bu önerme, 1947 yılından önce hiçbir komünizm karşıtı söylem ve eylemin bulunmadığı anlamını taşımaz. Türkiye tarihinde anti-komünizme, 1930’lu yıllarda hem Türkçü-Turancı grupların yazılarında hem de sınıf mücadelesini reddeden Kemalist ideolojide rastlanabilir. Hatta anti-komünizm daha da geriye dönülerek, Türkiye Komünist Partisi (TKP) lideri Mustafa Suphi ve arkadaşlarının 1921 yılında Karadeniz’de öldürülmesi örneğinde de görülebilir.

1930' lu yıllarda Almanya ve İtalya' da sol hareketlerin ezilip faşizmin yükselmesi Türkiye' ye de etki etmiş, ülkede komünizm karşıtlığı güç kazanmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Nazilerin, Sovyetler Birliği karşısındaki başarısı, Türkiye'nin Almanya' ya karşı olan olumlu sayılabilecek tutumu Türkiye'deki Turancıların cesaretlenip faaliyetlerini genişletmelerine katkıda bulunmuştur (Örnek, 2010, s. 24). Almanya, Rusya'yı işgale başlamadan üç gün önce, 18 Haziran 1941 tarihinde Türkiye Almanya ile bir saldırmazlık paktı imzalamıştır. Almanların Rusya' ya saldırması Türkiye'nin rahatlamasına neden olmuştur. Zira hâlihazırda Bulgaristan ve Yunanistan' ı işgal eden Almanya'nın Sovyetlerle savaşırken bir yandan da Türkiye ile harbe girmesi imkânsız olarak görülmekteydi. Türkiye'de kamuoyu ve devlet adamları Hitler' in Rusya'da zafer kazanıp İngiltere ve Fransa'yı barışa zorlayacağını düşünmüştür. Bu bağlamda 1942 yılında Türk hükümeti Rusya'nın yenilmesi durumunda Almanya'nın yanında savaşa gireceğini ilan etmiştir (Ahmad, 2010, s. 120).

Sovyetler Birliği'nin, Almanya karşısında zor duruma düşmesi Türkiye'deki Turancıların dikkatini çekmekteydi. Almanların, Rusya içinde hızla ilerlediği bu dönemde Turancıların Nazilere yönelik ilgisi tek taraflı olmamıştır; Alman yetkililer de Sovyetler Birliği'nin egemenliği altında bulunan Türk topluluklarıyla bütünleşme idealine sahip Turancılarla iletişime geçmiştir. Zira Türkiye'deki Turancılar Sovyetler Birliği' ndeki Turancılar ile işbirliği yapmak istemektedir. Almanlar, Turancı gruplar arasında koordinasyonu sağlayıp Sovyetler Birliği'nin içinde karışıklık yaratmayı hedeflemektedir. Nazilerin düşüncesine göre Turancıların harekete geçmesiyle birlikte Ruslar cephe gerisinde güçlük çekecek, Kızıl Ordu birlikleri bölünmek zorunda kalacak ve bu sayede Alman ordusunun Rusya içinde ilerleyişi kolaylaşacaktı (Mumcu, 2007, s. 6-7). Hatta Temmuz 1941'de Almanya'nın desteğiyle Türkiye'de Turancı bir komite kurulmuş, Almanların daveti üzerine bazı Türk generalleri Doğu cephesine ziyarette bulunmuştur (Zürcher, 2012, s. 302).

Kimi zaman Alman propagandasının da etkisi altında kalan Türkçü grubun Turancı ve anti-Sovyet söylemi bazen resmi görevlileri de cezbetmiştir (Örnek, 2010, s. 24). Örneğin 1942 yılının Ağustos ayında göreve gelen Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun "Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız, bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar [...] bir vicdan ve kültür meselesidir." sözü bu süreçte Türkçülerin gücünü ve Türkçülüğün popülerliğini açıkça göstermektedir (Ertekin, 2008, s. 366). Dönemin önde gelen Türkçü isimlerinden olan Hüseyin Nihal Atsız'ın

çıkardığı *Kopuz* isimli Türkçü dergi de Saraçoğlu'nun bu sözünü, "Türküz, Türkçüyüz ve Her Gün Biraz Daha Türkçü Olacağız!" şeklinde alıntıylaarak kapağında kullanmıştır. Alman ordusunun 1943 yılının Şubat ayında Rusya'da yenilgiye uğraması Türkiye'deki Turancıları yakından etkilemiştir. Almanlar, Hitler'in inatla girmeye çalıştığı Stalingrad şehrinde büyük kayıplar verdikten sonra Şubat 1943'te teslim olmuştur (Ahmad, 2010, s. 121). Bu teslim olmayla birlikte 1943 yılından itibaren, Almanların Rusya'daki ilerlemesinin durmasının ardından Turancılar, ülke içindeki avantajlı konumlarını kaybetmeye başlamışlardır (Kılıç, 2007, s. 134).

Yurt içindeki gelişmeleri iyi analiz edemeyen Türkçüler, sonunda 1944 yılında büyük bir davanın sanığı olmak durumunda kalmışlardır. Saraçoğlu'nun daha önceki Türkçü söylemlerinden de cesaret alan Atsız, kendi yayınladığı *Orhun* dergisinin Mart 1944 sayısında başbakana hitaben, Türkiye'deki komünizm faaliyetlerini ihbar eden açık bir mektup yazmıştır. Atsız, mektubunda Saraçoğlu'ndan komünistlere karşı tedbir almasını istemiş, komünizmin ezilmediği takdirde ülkenin zor durumda kalacağını öne sürmüştür. Atsız, bir sonraki sayıda da ikinci bir açık mektup yazarak Ahmet Cevat Emre, Pertev Naili Boratav, Sabahattin Ali ve Sadrettin Celal gibi isimlerin komünist faaliyetlerde bulunduğunu belirtmiş, sorumlu olarak bunlara engel olmayan dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'i istifaya davet etmiştir. Bu mektupta "vatan haini" olarak ilan edilen Sabahattin Ali, Atsız'a hakaret davası açmıştır. Söz konusu davanın ilk duruşması 26 Nisan 1944 tarihinde gerçekleşmiştir (Öner, 1977, s. 18-40). Davanın açılması Türkçüleri oldukça kızdırmış, Türkçüler, Atsız'a destek olmanın "kızıl komünistlere karşı birlik olma" anlamına geldiği belirterek Atsız'a destek çağrısında bulunmuşlardır. Bunun üzerine duruşma günü salona gelen Atsız'ın destekçileri mahkeme salonunda taşkınlık yaratmış ve mahkeme heyeti duruşmayı 3 Mayıs 1944 tarihine ertelemek durumunda kalmıştır. 3 Mayıs gününde gerçekleşen ikinci duruşmaya daha önce olay çıkardıkları gerekçesiyle Atsız'ın taraftarları alınmamıştır. Bu gelişme üzerine Türkçü grup eylem yapmaya başlamıştır. Bu protesto Cumhuriyet döneminde Türkçülerin yaptıkları ilk geniş çaplı gösteri olma niteliğini taşımaktadır (Bütüner, 2012, s. 98). Sabahattin Ali ve Nazım Hikmet'in kitaplarının yakıldığı eylemde ayrıca dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel istifaya davet edilmiş ve komünizm aleyhinde sloganlar atılmıştır. Türkçüler, bu olayla birlikte ilk kez kitap yakma ve linç girişiminde bulunma yoluyla bir tür siyasal işlev kazanmışlardır. Almanya'nın savaşta yenileneceğinin anlaşıldığı bu dönemde ülke içinde siyasi iklim büyük bir hızla, Türkçü-Turancı grubun aleyhine dönmüştür. Eylem yapan Türkçü grubun birçok üyesi gözaltına alınmış, bu olaydan kısa bir süre sonra 19

Mayıs 1944'te Cumhurbaşkanı İsmet İnönü de Turancılık ile ilgili bir açıklama yapmıştır. İnönü, basına verdiği demeçte, Türkiye'deki ırkçılık-Turancılık tehlikesine dikkat çekmiş ve Türkçü grupların yabancı devletler adına ajanlık yaptığını öne sürmüştür (Ertekin, 2008, s. 370).

İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1944 tarihinde Türkçüler ile ilgili yaptığı konuşma Türkçüler açısından dönüm noktası olmuştur. Bu demeçten sonra Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Fethi Tevetoğlu ve Alparslan Türkeş gibi Türkçü liderler birer birer gözaltına alınmaya başlanmıştır. Bu soruşturma kapsamında toplamda 23 kişi hakkında dava açılmıştır. Tarihe "İrkçılık-Turancılık Davası" olarak geçen davanın ilk duruşması 7 Eylül 1944 gününde görülmüştür. "İrkçılık-Turancılık" davasındaki yargılamalar 29 Mart 1945 tarihine kadar devam etmiş ve on kişi hakkında tutuklama kararı çıkmıştır. En uzun hapis cezasını on yıl ile Togan almış, Nihal Atsız da dört yıl hapse mahkûm edilmiştir. Reha Oğuz Türkkkan, Nurullah Barıman, Cihat Savaş Fer, Fethi Tevetoğlu, Nejdet Sancar, Alparslan Türkeş, Cebbar Şenel ve Oğuz Öcal da çeşitli cezalara çarptırılmışlardır (Yaşlı, 2008, s. 131). Fakat 1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte Sovyetler Birliği olan ilişkilerin bozulmasının ardından Türkiye'deki siyasi iklim Türkçüler açısından tekrar değişmiştir (Merih, 2006: 2). Sovyetler Birliği karşıtı duyguların güçlenmesine paralel olarak "İrkçılık-Turancılık" davası 26 Ağustos 1946 tarihinde Askeri Temyiz Mahkemesi tarafından tekrar görülmeye başlanmıştır. 31 Mart 1947'ye kadar devam eden yeniden yargılama-temyiz süreci sonucunda mahkeme tüm sanıkların beraatine karar vermiştir (Yaşlı, 2008: 131). Mahkeme yaptığı açıklamada Türkçülüğün bir suç olmadığını aksine "milli bir ideoloji" olduğunu belirtmiş, böylece 1944'te başlayan dava üç yıl sonra öngörülenden çok farklı bir biçimde sonuçlanmıştır (Ertekin, 2008: 370). Düşmanın Almanya olduğu dönemde başlayan dava, Rusya'nın en tehlikeli düşman olduğu zamanda tamamlanmış oldu. Tüm sanıklar yıkıcı bir ideolojiye, komünizme karşı savaşan vatansızlar olarak övülmüş, kahraman ilan edilmiştir (Ahmad, 2010, s. 121).

Anti-komünizmin Türkiye'deki temellerini özetlemek için 1920 ve 1947 yılları arasında dikkatlice bakılmalıdır. II. Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından başlayan Soğuk Savaş döneminde zirveye ulaşan anti-komünizm, Türkiye'de ilk olarak 1921 yılında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesinde görülebilir. 1930'lu yıllar boyunca da Avrupa'da özellikle de Almanya ve İtalya'da faşizmin güçlenmesi Türkiye'deki Türkçü-Turancı ve anti-komünist hareketi cesaretlendirmiş, Türkçü gruplar ülke içinde yükselişe geçmiştir. Bu dönemde *Atsız Mecmua*, *Orhun*, *Kürşad*, *Ergenekon*,

Bozkurt gibi birçok Türkçü-Turancı dergi yayın hayatına başlamıştır. Türkçülerin yayın ve örgütlenme faaliyeti 1940'lı yıllarda da devam etmiştir. 1940'ların başında, II. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında devletin hem Müttefik Devletler ile hem de Naziler ile yakın ilişkide olması Türkçülerin ülke içinde hareket kabiliyetini artırmıştır. Bu dönemde Başbakan Şükrü Saraçoğlu, Türkçülerin hoşuna giden birçok söylemde bulunmuştur. Fakat Almanların, Sovyetler Birliği karşısında yenilmesi, diğer cephelerde de hezimete uğrayıp geri çekilmeye başlaması ile Türkiye hızla Nazilerden uzaklaşmış ve Müttefiklerin yanındaki konumunu netleştirmiştir. "1944 Irkçılık-Turancılık Davası" ve İnönü'nün Turancılık hakkındaki konuşması ile birlikte Türkçüler ülke içinde güç kaybetmeye başlamışlardır. II. Dünya Savaşı'nın ardından başlayan Soğuk Savaş döneminde Türkiye tercihini –biraz da zorunlu olarak- Batı Bloku'ndan yana yapınca anti-komünist söylem devlet katında da yaygınlaşmıştır. Soğuk Savaş döneminde sağ siyasetin üzerinde en çok uzlaşma gösterdiği konu komünizm ve Sovyet düşmanlığı olmuştur.

3. Soğuk Savaş, Türkiye'de Anti-Komünizm ve Nihal Atsız

1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın Almanya ve İtalya'nın yenilgisi ile sonlaması üzerine faşizm büyük bir darbe almıştır. Sıcak savaşın nihayete ermesinden kısa bir süre sonra dünyayı Doğu Bloku ve Batı Bloku olarak ikiye ayıracak Soğuk Savaş başlamıştır.

Soğuk Savaş'ın başlangıç tarihi olarak kesin bir uzlaşma bulunmamaktadır. En erkenci görüş, Soğuk Savaş'ın 4-11 Şubat 1945'te toplanan Yalta Konferansı ile başladığını savunur. Diğer bir görüş ise 17 Temmuz ve 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında düzenlenen Potsdam Konferansı'nı Soğuk Savaş'ın başlangıcı olarak kabul eder. İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in 5 Mart 1946'da yaptığı ünlü Demir Perde konuşması da Soğuk Savaş'ı başlatan gelişme olarak görülmektedir. Başka bir görüşe göre ise 12 Mart 1947 tarihinde ilan edilen Truman Doktrini Batı Bloku ve Doğu Bloku ayrımını netleştirip Soğuk Savaş'ın başlamasına sebep olmuştur (Merih, 2006, s. 1).

Savaşın Müttefiklerin zaferi ile biteceğinin anlaşıldığı 1945 yılının Şubat ayında Müttefikler, savaş sonrası konuşmak için Ukrayna'nın Yalta şehrinde tarihe "Yalta Konferansı" olarak geçecek toplantıda bir araya gelmişlerdir (Ahmad, 2010, s. 128). 4-11 Şubat 1945 tarihleri arasında gerçekleşen görüşmeye Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Franklin Roosevelt, İngiltere Başbakanı Winston Churchill ve Sovyetler Birliği Lideri Joseph Stalin katılmıştır. Yalta Konferansı'nda İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile bağlantılı olarak Montrö Sözleşmesi, Milletler Cemiyeti yerine

kurulacak olan Birleşmiş Millet Örgütü, Polonya'nın savaş sonrasındaki durumu, Uzakdoğu'daki gidişat ve Almanya'nın harp sonrası ödeyeceği tazminat gibi konular masaya yatırılmıştır. Polonya'nın sınırları ve Almanlara ödetecek tazminat konularında İngiltere ve ABD tarafı ile Sovyetler Birliği arasında anlaşmazlık yaşansa da her iki görüş ayrılığının çözümü de daha sonraya ertelenmiştir. İşgal edilen Avrupa ülkelerinde demokratik rejimlerin kurulacağını öngören "Kurtarılmış Avrupa Demeci" yayınlanması Soğuk Savaş'ın tohumlarını atan gelişme olarak yorumlanmaktadır. Demokrasi kavramının içeriği belirtilmediği için Sovyetler Birliği ve ABD terimi kendilerine göre yorumlamış ve ileride yaşanacak hegemonya mücadelesinin ilk kıvılcımları bu şekilde ateşlenmiştir. Bu konferansla birlikte dünyanın iki egemen güce ve onların etkisi altında bulunan iki kutba bölünme süreci başlamış kabul edilebilir (Merih, 2006, s. 9-11).

Boğazlar konusu gündeme geldiği için Yalta Konferansı Türkiye açısından büyük öneme sahiptir. Stalin, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin eskimiş olduğunu ve yenilenmesi gerektiğini öne sürmüştür (Merih, 2006, s. 80). Durumdan tedirgin olan Türk hükümeti de Sovyetler Birliği'ne karşı İngiltere ve ABD'nin desteğini alma çabasına girişmiştir (Oran, 1970, s. 57). 23 Şubat 1945 tarihinde Türkiye, ABD ile "Askeri Yardım Antlaşması" imzalayarak, Sovyetler Birliği'nde şüphe uyandırmıştır. Sovyetler Birliği, zaten Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'nda sırasında izlediği çelişkili politika nedeniyle kızgın durumdadır. Türkler, Almanların savaşta avantajlı konumunu sürdürdüğü zamana dek, yani 1944 yılına kadar Almanya'ya silah yapımında kullanılan krom madeni satmaya devam etmiş, yine aynı yıla kadar ticaret gemisi görüntüsü altında Alman savaş gemilerinin Boğazlardan geçişine izin vermiştir (Albayrak, 2004, s. 36-37). Türklerin II. Dünya Savaşı sırasında Almanlara kimi zaman "oldukça" yakın durması ve savaşın sonlarına doğru İngiltere ve ABD ile yaklaşması gibi gelişmelerden dolayı Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler hızla gerilmeye başlamıştır.

Türkiye ile ABD'nin Askeri Yardım Antlaşmasını imzalamasından yaklaşık bir ay sonra 19 Mart 1945 tarihinde Sovyetler Birliği, 1925 yılında başlayan ve yakında süresi dolacak olan "Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması"nı yenilemek istemediğini, II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan gelişmelerden dolayı değişen ortama uygun yeni bir antlaşma yapmak istediğini bildirmiştir (Akşin, 2017, s. 240). Türkiye, 7 Nisan 1945'te Sovyetler Birliği'nin taleplerinin ne olduğunu sormuş, Rusya da 7 Haziran 1945 tarihli yanıtında isteklerini şu şekilde belirtmiştir (Albayrak, 2004, s. 39):

I) Türk-Rus sınırında değişiklik

II) Herhangi bir saldırı karşısında ortak savunmayı sağlamak üzere, Boğazlarda Sovyetlere üs verilmesi

III) Montreux Sözleşmesinin yeniden gözden geçirilmesi

Sovyetler Birliği'nin ilk iki talebi Türkiye'de tedirginlik yaratmıştır. Bu istekler, Türk tarih müfredatının ayrılmaz parçası olan "ezeli düşman Rusya'nın sıcak denizlere inme hayali" ile birleşince Türkiye'de anti-komünizm ve Sovyetler Birliği karşıtlığı tavan yapmıştır. Ülke içindeki her türlü sol düşünce "Sovyet ajanlığı" ve "vatan hainliği" yaftasıyla karşılanmış, bu söylem bağlamında solcuların Türkiye'yi işgal etmek isteyen Rusya'nın "maşası" olduğu öne sürülmüştür.

Boğazlar konusu 17 Temmuz ve 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında düzenlenen Potsdam Konferansı'nda tekrar gündeme gelmiştir. Konferans sonucunda Montrö Anlaşmasının günün şartlarına uymadığı ve değiştirilmesi gerektiği kararı çıkmıştır. Berlin yakınlarında yapılan konferansta, altı yıl süren savaştan büyük hasar gören Avrupa'nın nasıl yeniden dizayn edileceği konuşulmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkıp kısa sürede güçlenip, II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olan Almanya konusunda Müttefikler oldukça titiz davranmış, Nazi ideolojinin tekrar yükselişe geçmemesi için birçok önlem almıştır. Nazi kurumları dağıtılmış, Nazi kültürünü ve militarist duyguları besleyen eğitim sistemi yeniden düzenlenmiştir. Bu konferansta ayrıca Alman ordusunun güçlenmesinin önüne geçmek amacıyla Alman ordusunun büyük bölümünün terhisî, teçhizatlarına büyük oranda el konulması kararlaştırılmıştır. Alman donanmasının bir kısmının batırılıp bir kısmının Müttefiklere eşit oranda devredilmesi hususu en büyük fikir ayrılıklarının yaşandığı başlık olmuştur. Ordunun silahlarının dağıtılması ve donanmanın paylaşılması meselesinin detaylarında Sovyetler Birliği, ABD ile sorun yaşamıştır (Merih, 2006, s. 24-35, 91). Mayıs 1945'te Almanların teslim olması ve Avrupa'da savaşın resmen bitmesinin ardından yapılan bu ilk konferans, Sovyetler Birliği ve ABD arasındaki görüş ayrılıklarını artırmış, Soğuk Savaş'ın temellerini atmıştır.

Soğuk Savaş'ın başlamasının sembolü olarak görülen bir diğer gelişme de İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in 5 Mart 1946'da yaptığı konuşmadır (Kolasi, 2013, s. 153). Churchill, bu ünlü "Demir Perde Konuşması"nda Avrupa'nın ortasına demirden bir perde indiğini belirtmiştir (Sevim, 2006, s. 9). Churchill'in, Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'yı yönetimi altına aldığını belirttiği ve Soğuk Savaş'ın işaret fişegi olarak da görülen konuşmanın ilgili kısmı şu şekildedir (Bulut, 2013, s. 224):

Baltık'taki Stettin'den, Adriyatik'teki Trieste'ye kadar Avrupa Kıtası üzerine boydan boya demir bir perde inmektedir. Orta ve Doğu Avrupa'nın tüm başkentleri bu perdenin ardında kaldı. Varşova, Berlin, Prag, Viyana, Budapeşte, Belgrad, Bükreş, Sofya; tüm bu ünlü kentler ve barındırdığı nüfuslar artık Sovyet nüfuz alanında bulunuyorlar. O kadarla kalmıyor, birçoğu doğrudan Moskova tarafından denetleniyorlar, yönetiliyorlar.

ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin hızla gerildiği bu dönemde, İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in Demir Perde konuşmasının ertesi günü ABD'den de manidar bir açıklama gelmiştir. 6 Mart 1946 günü ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan duyuruda ABD'nin 11 Kasım 1944'te Amerika'da vefat eden Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Münir Ertegün'ün cenazesini Missouri zırhlısı ile İstanbul'a göndereceği belirtilmiştir (Akgün, 2003, s. 74). Büyükelçinin naşının özellikle bu zırhlı ile getirilmesinin önemi oldukça büyüktür; II. Dünya Savaşı'nı resmen sona erdiren, Japonya'nın teslim anlaşması bu gemide imzalanmıştır. ABD, böyle bir gemiyle cenaze yollayarak aslında Sovyetler Birliği'ne gözdağı vermek istemiştir (Merih, 2006, s. 96). ABD, Rusya'nın komşusu olan Türkiye'nin Sovyet etkisine girmesini engellemek adına böyle bir manevra yapmıştır. Zira ABD, bu hamlesiyle Sovyetler Birliği'nin egemenliği altında olmayan ülkelere mesaj yollamış, Rusya'ya kolayca boyun eğmemeleri gerektiğini, arkalarında kendisinin olduğunu belirtmiştir. ABD, Ortadoğu'nun tek Batı yanlısı ve laik ülkesi Türkiye'yi kaybetmek istemiyordu. Türkiye, komünizme karşı sınır karakolu olmanın ötesinde, Ortadoğu'daki Amerikan ve İngiliz çıkarlarının korunmasında da en elverişli ülkeldi. Batı için, Türkiye'deki boğazlar da büyük önem taşımaktaydı; boğazların kapatılması, Rus donanmasının ve ticaret filosunun Karadeniz'de hapsolmesi ve çürümeye terk edilmesi anlamını taşımaktaydı (Albayrak, 2004, s. 40-41).

Missouri zırhlısının Türkiye'ye gelmesi Türkiye açısından da büyük öneme sahiptir. Türkler, bu sayede yeni başlardaki Sovyet tehdidine karşı yalnız olmadıklarını hissetmiştir. Bu ziyaret, Türk basını tarafından da dikkatlice izlenmiştir (Bozkurt, 2007, s. 261). Türk basını, Missouri'nin, Türkiye'ye yaklaşmasını adım adım takip etmiş, geminin nasıl karşılanması gerektiği tartışmaları gazetelerde geniş yer kaplamıştır. İstanbul'da belediye şehirde geniş çaplı temizlik kampanyası başlatmış, bu bağlamda genelevlerin bulunduğu Abanoz Sokağı süpürülmüş, randevu evleri içten dışa beyaza boyanmıştır. Beyoğlu'ndaki eğlence mekânları yeniden düzenlenmiş, Tekel, Amerikan askerlerinin şerefine piyasaya *Missouri* markalı sigaralar

sürmüştür. Kutlamalar kapsamında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü çeşitli spor karşılaşmaları düzenlemiştir (Akalm, 2003, s. 5). Hatta Amerikan askerlerine hoş görünmek ve onların dikkatini çekmek için pavyon kapıları “Welcome” pankartlarıyla süslenmiş, hayat kadınları Amerikan denizcilerinin sağlığı için doktor denetiminden geçirilmiştir. PTT, üzerinde Missouri zırhlısının resminin bulunduğu özel pullar bastırılmıştır (Merih, 2006, s. 96). Bu ziyaret sayesinde Sovyetler Birliği’ne hem ABD, hem de Türkiye mesaj göndermiştir. ABD, Türkiye’nin yanında olduğunu göstermiş; Türkiye de Sovyetler Birliği karşısında yalnız olmadığını kanıtlamıştır.

Soğuk Savaş’ın başlangıcı olarak kabul edilen olaylardan sonuncusu ise 12 Mart 1947 tarihinde ilan edilen Truman Doktrini’dir. Bu planla birlikte Batı Bloku ve Doğu Bloku ayrımı netleşmiş ve sistematikleşmiştir. Bundan dolayı daha önceki gelişmeler gerilimi artıran olaylar olarak düşünülürse 12 Mart 1947’de Truman Doktrininin ilanı, Soğuk Savaş’ın resmi başlangıcı olarak ele alınabilir. ABD Başkanı Harry Truman, 12 Mart 1947 tarihinde ABD Kongresi’ne Türkiye ve Yunanistan başta olmak üzere Avrupa ülkelerini Sovyet tehdidinden korumak üzere bir siyaset başlattığını bildirmiştir. Sovyetler Birliği’nin yayılmasını engelleme amaçlı olan bu sistemli politika daha sonra “Truman Doktrini” olarak anılmıştır (Akşin, 2017, s. 240). Bu amaçla Truman, ABD’nin Avrupa’da savaşın geride bıraktığı hasarı onarmak, güvenliği sağlamak ve demokrasiyi yeniden tesis etmek için bazı önlemler alacağını belirtmiştir. Truman, Kongre’deki konuşmasında Sovyetler Birliği’nin Avrupa’ya yayılmasını engellemek adına Türkiye ve Yunanistan’a toplam 400 milyon dolarlık bir yardım yapılması ve iki ülkenin askeri ve sivil personelinin ABD tarafından eğitilmesi için yetki istemiş ve sonrasında Kongre bu talepleri kabul etmiştir (Merih, 2006, s. 47). Truman, kongre üyelerinin yanında aynı zamanda Amerikan halkına da seslenerek, tüm Amerikanların komünizme karşı topyekûn mücadele etmesi gerektiğini belirtmiştir (Sevim, 2006, s. 10).

Truman Doktrini kapsamında yapılan yardımlar, Türkiye ekonomisi için adeta can simidi olmuştur. Zira savaşın 1945’te bitmesine rağmen Türkiye, Sovyetler Birliği çekincesinden dolayı 600 bin kişilik ordusunu terhis edemiyordu. Boğazlar meselesi yüzünden Rusya’ya kuşku ile bakan Türkiye’nin bu kadar kalabalık bir orduyu beslemesi hazine üzerinde büyük bir yük yaratmaktaydı (Merih, 2006, s. 101).

Truman Doktrini’nin ardından 1948’de kabul edilen Marshall Planı çerçevesinde ABD’den mali yardım gören Türkiye, uluslararası iktisadi işbölümü içinde yeniden kurulan Avrupa ekonomisi için tarım ürünü üretmeye başlamıştır. Türkiye, Marshall Planı ile bir anlamda Avrupa’nın

manavı olmuştur. Sovyet tehdidine karşı Avrupa ülkelerine daha kapsamlı ekonomik yardımı öngören Marshall Planı ile birlikte Türkiye ABD'ye daha çok yaklaşmış, aynı şekilde Sovyetler Birliği'nden uzaklaşmıştır (Örne, 2010, s. 33).

ABD ile ilişkilerin çok olumlu, Sovyetler Birliği ile ilişkilerin gerilimli olduğu Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında haliyle ülke içinde de Sovyetler Birliği ve komünizm karşıtı bir hava hâkimdi. Solcuları topyekûn "Sovyet ajanı" olarak görmek hem devlet katında hem de sağcılar arasında çok yaygın durumdaydı. Örneğin, 13 Aralık 1946'da Türkiye Sosyalist Partisi ile Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi yöneticileri tutuklanmış, her iki parti de kapatılmıştır. Sol sendikaların ve komünizmi yaymakla suçlanan yaygın organlarının çalışması durdurulmuştur. Bu arada Ankara Üniversitesi'nin bazı üyelerine ve Köy Enstitüleri'ne karşı yoğun bir eleştiri kampanyası başlamıştır (Merih, 2006, s. 115). Köy Enstitüleri'nin "komünist yetiştirme yuvası" olduğu, Ankara Üniversitesi hocalarının ise "komünizm propagandası yaptığı" öne sürülmüştür.

Ankara Üniversitesi'ndeki sağcı öğrencilerin Pertev Naili Boratav, Behice Boran ve Niyazi Berkes gibi solcu öğretim üyelerine karşı, çeşitli gazetelere "vatan haini" temalı mektuplar yazması, ardından bu öğrencilerin, solcu hocaların okuldan atılması talebiyle Ankara'da yürüyüş yapmaları üzerine Ankara Üniversitesi Senatosu olayları görüşmek için 6 Mart 1947 günü toplanmış ve üç öğretim üyesi hakkında soruşturma açılmıştır. Mart 1947'den sonra bu akademisyenlere birçok soruşturma ve dava açılmış, en sonunda, 1950 yılında üç hoca da Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nden (DTCF) tasfiye edilmiştir (Ak, 2015, s. 279).

Ankara DTCF olayında görüldüğü gibi sağcıların, solcuları "vatan haini" ya da Soğuk Savaş konseptine uygun olarak "Sovyet ajanı" şeklinde yaftalamaları bu dönemde oldukça yaygın görülmüştür. Anti-komünist söylem bir kriminalleştirme, düşmanlaştırma, şeytanlaştırma içeriklidir. Komünistlik kiriyile damgalanan kişiler ve fikirler, "suçlu, düşman ve kötü" olarak tasvir edilir. Sağ söylem içinde "Moskof ajanı" ithamı en yaygın suçlamalardan birisi olmuştur. Komünizm, "mülkiyeti tanımayan, dini inkâr eden, insanları köleleştiren zalim" bir rejim olmanın yanında 93 Harbi'nden (1877) beri Türklerin baş düşmanı Rusya'nın (Moskof'un) bir maskesidir (Bora, 2012, s. 14). Bu bağlamda anti-komünist söylem çoğu zaman faşizmle de iç içe olmuştur. Örneğin, Hüseyin Nihal Atsız, faşizmi olumlmuş ve onu; *milliyeti inkâr eden, milletleri yıkmak için geleneğe ve mukaddesata düşmanlık güden komünizme karşı toplumsal bir panzehir* olarak gördüğünü belirtmiştir. Atsız, bu düşüncesinden dolayı kendisine

yöneltilen faşist suçlama larını reddetmiş fakat aynı zamanda bir demokrat da olmadığını da ifade etmiştir. Faşizmin, halk tarafından komünizme karşı tercih edildiğini belirten Atsız, bu duruma örnek olarak ise faşizmin Almanya'da büyük bir oy oranı ile iktidara gelmesini göstermiş, komünizmin ise dünyanın hiçbir yerinde halkın çoğunluğunun oylarıyla iktidar olmadığını öne sürmüştür (Atsız, 1997a, s. 53, 64, 67, 68).

Atsız, “Moskof ajanı” olarak gördüğü komünistlerle yeteri kadar mücadele edilmediğini öne sürerek solcuları sık sık devlete ihbar etmiştir. Örneğin, dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı, ilki *Orhum* dergisinin Mart 1944, ikincisi aynı derginin Nisan 1944 sayısında yayımlanan ve “1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nın” fitilini ateşleyen açık mektuplarda buna rastlanabilir (Atsız, 1997b, s. 4, 6):

Solculuk, gördüğü müsamaha ve kayıtsızlıktan faydalanarak sinsî sinsî ilerliyor. Liselerde bu fikre saplanmış hastalar görülüyor. Bunlar arkadaşlarına "yakında hepiniz komünist zindanlarında çürüyeceksiniz" demek cüretini gösterebiliyor. Yüksek öğretimde bu hastalık daha çok artıyor.

[...]Türkiye'de komünistler var mıdır? sorusu bir takımları tarafından sorulabilir. Şunu unutmamalı ki komünistler hiçbir zaman “Biz komünistiz” diye açıkça kendilerini ortaya vermezler... Fakat onların hakiki benliğini anlamak için dâhi olmaya lüzum yoktur. Irk ve aile düşmanlığı, din ve savaş aleyhtarlığı, faşistliğe hücum perdesi altında milleti baltama, yurdumuzdaki azlıklara karşı aşırı sevgi, her şeyi iktisadî gözle görüş onları açığa vuran damgalardır.

[...]İşte bu usta komünistler, komünizm aleyhtarı ve Türkçü Türkiye'de sinsî sinsî her yere el atmışlar, mühim mevkilere geçmişler, tuttıkları köprübaşlarından Türkiye'yi tahrip etmek için şiddetli bir taarruza girişmişlerdir.

[...] Bunlar, vatan düşmanlarına karşı pek kayıtsız davranan Maarif Vekâletinin gafletinden faydalanarak mühim yerlere geçmişler ve oradan zehirlerini saçmaya başlamışlardır.

Atsız, Saraçoğlu'na yazdığı ilk açık mektupta genel tanımlar yaptıktan sonra ikinci mektubunda tek tek kişi ismi vermeye başlamış ve komünistlerin ülkenin her yanını nasıl sardığını açıklamıştır (Atsız, 1997b, s. 6-7):

Bugün Maarif Vekâletine bağlı Dil Kurumu azasından ve Ankara'daki Devlet Konservatuarının öğretmenlerinden bir "Sabahattin Ali"

vardır. Hemen bütün kendisini tanıyanların, komünistliğini bildiği Sabahattin Ali (...) bugün kültür işlerinin mühim bir mevkiinde, Maarif Vekili Hasan Ali'nin şahsi sempatisi sayesinde, batırmak istediği Türk milletinin parasıyla rahatça yaşamaktadır.

[...]Bugün Ankara'daki Dil Fakültesinde folklor doçenti olan bir Pertev Naili Boratav vardır. Nasıl bir komünist olduğunu bilhassa ben çok iyi bilirim.

[...] Bugün İstanbul Üniversitesinin Pedagoji Enstitüsü başında bir Profesör Sadrettin Celal vardır. Türkiye'de bu kürsiye layık birçok kimseler varken onun buraya getirilmesinin sebebi sırf Maarif Vekili ile arasındaki şahsi dostluktur. (...)Türkiye'de bir sınıf ihtilâli yaparak Türk milletini birbirine kırdırmaya uğraşan, birçok askerî tıbbiyelilerin komünist olarak okuldan kovulmasına sebebiyet veren (...)sonunda bu yüzden kendisi de hapse giren bir vatan hainidir. Bir vatan hainini ve hapisten çıkmış bir sabıkalıyı Türk üniversitesinde Pedagoji Enstitüsünün başına getirmek şaheser bir gaflettir.

[...]Bugün Ankara'daki Dil Kurumunun azasından ve geçen devrenin mebuslarından (evet sayın başvekil: Partinizin mebuslarından) bir Ahmet Cevat vardır. (...) 1920 yıllarında Rusya'ya kaçmış ve orada "Türk Komünist Fırkası Merkezî Komitesinin Harici Bürosu" azası olmuştur.

Ahmet Cevat'ın 1921'de Karadeniz'de öldürülen TKP lideri Mustafa Suphi ve arkadaşları hakkında yazdığı yazıyı yorumlaması, Atsız özelinde anti-komünist söylemin "biz ve öteki" ayrımını nasıl yaptığını, solcuları nasıl düşmanlaştırdığını çok rahat gösterir (Atsız, 1997b, s. 9):

[...] görülüyor ki Giritli Ahmet Cevat, millî ve dinî geleneklerine çok bağlı olan Trabzon halkının, din ve mukaddesat aleyhine tahrikât yapan 16 komünisti yok etmesini "Anadolu burjuvalarının barbarlığı" diye vasıflandırıyor. (...) 16 serseri gebertildi diye yabancı bir devleti Türkiye işlerine karışmaya kışkırtıyor. Bütün bunları yaptıktan sonra da yılan gibi Türkiye'ye süzülerek sizin partinize girebiliyor ve geçen devrede mebusluğa kadar yükseliyor.

1944'te yaptığı ihbarın bir benzerini 1964 yılında gerçekleştiren Atsız'ın hedefinde yine solcu eğitimciler, öğretim üyeleri bulunmaktadır. 1964 yılında kaleme aldığı *Eseri Olmayan Eşsiz Profesörler* adlı eserinde Pertev Naili Boratav'ın, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne getirilmesi için yapılan oylamayı ele almış ve tarafları *solcu cephe* ve

milliyetçi cephe olarak ikiye ayırmıştır. *Solcu cephe* olarak adlandırdığı, Boratav'ın fakülteye gelmesi yönünde oy kullanan 21 kişilik grubun etnik kökenlerine dikkat çekmiş ve üç tanesinin “Selanik Dönmesi yani Yahudi”, birinin Arap, birinin Arnavut, birinin Boşnak, birinin Kürt, birinin Rus olduğunu, ayrıca bir kişinin de Rumca soyadı taşıdığını belirtmiştir. Grupta bir Rus öğretim üyesinin bulunmasını; *Yetmiş iki buçuk milletin tamamlanması şartmış gibi üniversite öğreticilerinin arasında bir Moskof kadınının bulunması tarihi bir olaydır* sözleriyle ifade etmiştir. Diğer yandan, Edebiyat Fakültesi'ndeki dokuz kadın öğretim üyesinden sekizinin solcularla işbirliği yapmasının ayrıca üzerinde durulacak bir nokta olduğuna dikkat çekmiştir. Atsız, “uyandırma servisi” olarak bilim ve demokrasi söylemi altında komünistlerin sinsice akademiye sızdığını öne sürmüştür (Atsız, 1997c, s. 85-91):

Ankara'daki Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde doçent iken aşırı solcu davranışlarıyla huzursuzluk yaratan dört kişi: Muzaffer Şerif, Niyazi Berkes, Behice Boran ve Pertev Naili Boratav, nihayet Maarif Vekâleti tarafından Üniversiteden atılmışlardı.(...) Sosyoloji kürsüsü profesörü Nurettin Şazi Kösemihal sosyoloji alanının gittikçe genişlediğini ileri sürerek bu kürsünün Üniversite dışından değerli elemanlarla takviyesini teklif etmiş ve hemen herkes bu fikri benimsemişken Pertev'in adı söylenince profesörlerin çoğu şaşırmıştır. Çünkü o, vaktiyle folklor doçenti idi. Şimdi ise sosyoloji profesörü olarak getirilmek isteniyordu.

Bu teklife yapılan itirazlar iki noktada oldu: 1-Folklorla uğraşmış bir adam yıllardan sonra sosyolojiye getirilemezdi. 2- Aşırı solculuğundan dolayı atıldığı için getirilemezdi.

Karşı taraf, yani Pertev Naili'yi getirmek isteyenler (ki buz gibi aşırı solcuyu getirmek istedikleri için artık bunlara solcu cephe diyebiliriz) onun büyük bir bilgin olduğunu, Üniversitede müsamaha göstermek gerektiğini ileri sürüp sosyal kanaatlerin dikkate alınamayacağını savundular.

Aleyhte olan (ki solcuların karşısında oldukları için bunlara da milliyetçi cephe diyebiliriz) Pertev Naili'nin ancak folklorla ait basit bir iki eser sahibi olduğunu, folklor doçenti olmanın sosyoloji profesörü olmak için çok yetersiz bulunduğunu, solcu fikriyata sahip bir adamın getirilmesinin asla mümkün olamayacağını, meselâ Rusya'dan bir Rus profesörününün de getirilmesinin kesin olarak düşünülemeyeceğini ileri sürdüler.

[...]Devlet tarafından kurulmuş olan, bütçesi devletçe sağlanan Üniversiteler, kafası işlemeyen ve millî şuuru bulunmayan yetersiz hocalar, akıllarına esince oraya her zararlı adamı soksun diye yaşatılmıyor. Bu göstermeliklere fırsat verilirse bugün Pertev Naili yarın Niyazi Berkes, öbür gün Behice Boran derken sıra Pavlof ve Konriloflara gelecektir. Üniversite muhtariyeti ve fikir hürriyeti, milleti yok etmek muhtariyeti ve vatani yıkmak hürriyeti değildir.

[...]Bilim, özgürlük, anayasa, demokrasi teraneleri arasında korkunç baltalamalar var. Uyanalım... Artık uyanalım...

Soğuk Savaş dönemindeki anti-komünist söyleme göre, solcular, ezeli düşman Moskof'tan para yardımı alan sinsî ajanlardır. Komünizmin özü yalan ve esarete dayanmaktadır. Bu bağlamda Türkçü yayınlar, kendilerine "yol göstericilik" rolünü üstlenmiş ve hem halkı hem devleti, içerdeki "sinsî" düşmana karşı uyarma görevini yerine getirmiştir. Zira sağ yayınlar, asıl tehlikenin ne olduğunu bilmekte, onun gücünü kavramakta ve onu ifşa etmektedir (Öztan, 2012, s. 143-144). Atsız'ın mektubunun devamında anti-komünist söylemin, komünistlerin sinsîliğine, onların gizli bir şekilde her yere sızdığına dikkat çekmesinin, devleti uyarmasının örneği görülebilir (Atsız, 1997b, s. 9):

Evet! Komünistler gizli propagandalarla ordumuzun arasına kadar sokulmaya çalışıyorlar. (...) Maarif şurasında "aile bir zehirdir" diyerek cemiyetimizin temelini yıkmak isteyen bir Sadrettin Celal'i pedagoji profesörlüğünde tutmakla bütün alay kumandanlarını komünistten seçmek arasında ne fark var? Talim heyeti arasındaki komünistler kaynaşan Dil Fakültesinde solcu doçentlerin yapacağı zarar iki Yedek Subay talebesinin komünistliğinden bin kere korkunç değil midir? Daha birkaç gün önce İstanbul Tıbbiyesinde kimya doçenti Halit, asker talebelere hitaben: "askerlerden nefret ederim" diye bağırdı. Bu sözün altında bir solcu temayülün açığa vuruluşunu sezmiyor musunuz?

Atsız, başka bir makalesinde kimleri komünist olarak nitelediğini belirtmiştir. Anti-komünist söylemin klasik haline gelen "vatan haini" damgasına ek olarak, Atsız'a göre komünistlik, Moskova taraftarlığı ile eş anlamlıdır (Atsız, 1997d, s. 118):

Komünizm, artık bütün dünya için ve bilhassa bizim için iktisadi bir fikir veya içtimai bir düzen olmaktan çıkmıştır. Komünizm bugün yalnız Moskofçuluk demektir. Fransız ve İtalyan komünist partileri şeflerinden Filipin komünist liderlerine kadar hepsinin, kendi

vatanları aleyhinde en hayâsız ve en iğrenç bir dille söyledikleri "Kızıl Ordu memleketimize girerse onunla birleşiriz" hezeyanı, komünistin bir fikir veya parti adamı değil, Moskova ajanı, Rus casusu ve Moskofçu olduğunu ispata yeter. Tarihin hiçbir devrinde insan ruhunun bu kadar sefilleştiği ve bu kadar çok vatan haininin çıktığı görülmemiştir.

Komünistlerin, milliyetçilere düşman, Ruslara hayran olduğunu belirten Atsız, komünistlerin her daim Moskova uşaklığı yaptığını öne sürmüştür (Atsız, 1997e, s. 13, 14):

Aşırı solcuların en büyük şikâyetleri kendilerine komünist denmesindedir. "Gerçeklerimizi açığa vurunca, vurguncuları ele verince bize komünist damgasını yapıyorlar" diye yanıp yakılıyorlar. Bu iddiaları yanlıştır. Onlara Moskova'yı tuttukları, milliyetçiliğe karşı cephe aldıkları, Türkçülere faşist dedikleri, Moskofçuluk aleyhindeki davranışlara tahammül edemedikleri için komünist diyorlar. Çünkü komünizm artık iktisadî bir doktrin değil, siyasi bir düşüncedir. Moskofların cihan hâkimiyeti tasarılarının uşaklığını yapmaktır. Her komünist vatan hainidir. Kızıl ordulara karşı mukavemet göstermeyeceklerini birçok ülkelerdeki komünist şefleri açıkça belirtmişlerdir. Türkiye'deki komünistlerin gizli belgeleri ele geçmiş, Moskof uşağı oldukları ortaya çıkmıştır. Nazım Hikmet'in nasıl bir Moskova ajanı olduğu anlaşılmıştır.

Moskova uşaklığı yapan komünistlerle mücadelede "1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nı" hatırlatan Atsız, 3 Mayıs gününün çok mühim bir dava günü olduğunu ve 3 Mayıs 1944 günü Türkçü gençlerin yaptığı yürüyüş sayesinde "sinsi komünist" planların bozulduğunu öne sürer. Atsız, bu yürüyüş sayesinde Türkiye'nin komünist olmaktan kurtulduğunu iddia eder (Atsız, 1997e: 51, 52):

Üzerinde henüz son söz söylenmemiş olan Mayıs günü ise 3 Mayıs 1944'tür. Bilindiği gibi o zamanki tek parti idaresinin komünistleri koruyan milli eğitim bakanına ve onun şımarttığı komünistlere karşı yapılan bir yürüyüş sansürle sessizliğe boğulmuş memleketle bomba gibi patlamış, o zamanki devlet başkanıyla çevresindeki devşirmelerin ödünü patlatarak büyük tutuklamalara, hapslere; işkencelere yol açmış; satılık ve köle basın da tek ağızla bu gardist hareketin (o zaman Almanya ayakta olduğu için faşist diyemiyorlardı) aleyhine açtıkları haysiyetsiz iftira kampanyasını aylarca sürdürmüştü.

[...] 3 Mayıs bir uyarmadır. Yürüyüşü yapan birkaç bin Türkçü gencin

uyarması... 3 Mayıs aynı zamanda bir uyanıştır. O gençlerin haykırışıyla milletin uyanması...

3 Mayıs, solun sempatzanı bir devlet başkanıyla çevresindeki solcudan, komünistten, gafilden, çıkarıcıya ve dalkavuğa kadar varan devşirmeler güruhunca afyonlanmış milletin gerçekleri görerek uyanması ve öfkelenmesidir.

Memleketin sinsice hazırlanmış planlarla, sosyal adalet ve kurtuluş adı altında komünist yapılmak istenmesi bu yürüyüşle önlenmiş, ödlekler bozguncu plânlarından ister istemez vazgeçmeye mecbur kalmışlardır.

Yoksa Türkiye'nin de Romanya, Çekoslovakya, Macaristan gibi bir oldu bitti ile komünist olması kısa bir zaman meselesiydi.

[...]Bu sebeple, 3 Mayıs mühim bir dava günüdür ve yıllar geçtikçe ehemmiyeti daha iyi anlaşılmaktadır.

Sağın en tipik özelliklerinden birisi de aydın eleştirisi hatta aydın nefretidir. Bu bağlamda solcular, “sahte-aydın” olmakla itham edilir ve *Aydın olmak buysa ben aydın değilim, olmaz olsun öyle aydın!* söylemi devreye girer. Lanetlenen sahte-aydın yüzeysel, kitabî, halktan kopuk ve Batı taklitçisidir. Yerli ve milli değerlere uzak, Batı hayranlığı ile yetiştirilmiştir. Yalın gerçekleri perdelemek için entelektüel edasıyla süslü laflarla konuşur ve doğruları gizler (Bora, 2012, s. 17). Atsız'ın eserlerinde de bu aydın nefreti, sahte-aydın vurgusu rahatlıkla görülebilir (Atsız, 1997d, s. 121, 124, 137, 138):

Zekâdan mahrum, basit insanların bir tek prensip, bir tek unsurla en çapraşık meseleleri çözdüm sanmaları gibi bu kafadaki sözde aydınlar da Marksizm prensipleriyle Türkiye'nin bütün davalarının bir çözüm yolu bulacağına inanıyorlar.

[...]Türkiye'de şimdi bir sosyalizm modası çıktı. Sosyalizm Türkiye'yi kurtaracak tek yolmuş. Sosyalizm solculukmuş. Solculuk ileri düşüncüyü temsil ediyormuş. (...)Sosyalizm şarkısı söyleyen sabikalıların geçmişini bilmeyen sözde aydınların rüyasıdır. Komünizmin Rusya'da ne yaptığını, Çekoslovakya ya ve Macaristan'a nasıl girdiğini, girdikten sonra ilk önce, kendilerine zemin hazırlayan sosyalistleri yok ettiğini bilmeyen zavallıların hüyasıdır.

[...]En basit mantık bile birine yakışanın başkasına yakışmayacağını kestirir. Tıpta da aynı, ilacın her hastada aynı tesiri yapmadığı

bilinmektedir. O halde nasıl oluyor da aydın kişiler taklitten başka bir yola gitmiyorlar? Çünkü aydın kişiler dediğimiz insanların çoğu az okuyan veya okumayan, okuduğunu sindiremeyen veya her okuduğunu mutlak hakikat sanan, mukayese kabiliyetinden mahrum, saplandığı fikirde aşırı taassuba kaçan, kısacası modaya uyan insanlardır.

Nihal Atsız'ın eserlerinden yapılan alıntılarda görüldüğü gibi, Atsız'ın yazılarında anti-komünist söylemin her ögesi bulunmaktadır: Komünistleri ötekileştirme, vatan haini ve Rusya uşağı damgası vurma...

4. Sonuç

Türkiye'de devlet ve sağ düşünce geleneği her daim komünizm karşıtlığı ortak paydasında buluşmuşlardır. Bu durum Sovyetler Birliği tehdidinin arttığı Soğuk Savaş döneminde zirve yapmıştır. Soğuk Savaş ile birlikte, sağ düşüncenin en çok üstünde durduğu konu "komünizm tehlikesi" olmuştur. "Ezeli düşman" olan Rusların uşaklığını yapan komünistlerin son derece sinsi şekilde örgütlenip, Rusya'nın tarihi emeli olan "sıcak sulara inme" hayalini gerçekleştirmede Sovyetler Birliği'ne yardımcı olacağı öne sürülmüştür. Sağcılar, komünistlerin bir işgal durumunda Rusya'nın tarafında yer alacağını; çünkü solcuların birer "millet düşmanı" vatan haini olduklarını iddia etmişlerdir. Sağ yayıncılar, hem milleti hem devleti, solcuların "sinsi" ve "şeytani" planlarına karşı uyarıyı borç bilmişler ve solcuların faaliyetlerini sürekli "ifşa" etmişlerdir.

Türkçüler Derneği isimli bir dernek kuran, çeşitli Türkçü dergiler çıkaran, bir ara Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nde görev alan Hüseyin Nihal Atsız, Türkiye'deki anti-komünist söylem bakımından sembolik bir isimdir. Türkçüler arasında en popüler isimlerden birisi olan Atsız, hem birçok yazılı eser vermiş hem de sürekli bir şekilde Türkçüleri örgütleme çabası içinde bulunmuştur. Bu çalışmada, metinlerinden yapılan alıntılar göz önünde bulundurulduğunda, Atsız'ın, anti-komünist söylemin tüm özelliklerine sahip olduğu görülebilir. Atsız, yazılarında "solculuk hastalığının" sinsi sinsi ilerlediği uyarısını yapmış ve solcuları tespit etmek için bir kılavuz sunmuştur: *Irak ve aile düşmanlığı, din ve savaş karşıtlığı, milli değerlere düşmanlık, azınlıklara karşı aşırı sevgi*. Solcuların ülkeyi ele geçirmesinin önlenmesi için hem devletin hem de geleneklerine bağlı milletin tetikte olması gerektiğini belirtmiştir. Atsız, sözde aydın, özde solcu olan kişilerin, bilim, özgürlük ve demokrasi gibi kılıflarla milli değerlere karşı hücumla kalkıştığını öne sürmüştür, herkesi bu konuda uyanık olmaya davet etmiştir. Atsız'ın en sık vurguladığı konu ise komünizmin Rus uşaklığı ile aynı anlama geldiği hususudur. Atsız'a göre solcular, Rusya'nın dünya

egemenliği için çaba gösteren ajanlardan başka bir şey değildir.

Özetle, Nihal Atsız hem yazıları hem siyasi örgütlenme faaliyetleri ile anti-komünist hareket ve söylemin ön plana çıkan isimlerinden birisi olmuştur. Yaşadığı dönemde ve sonrasında da Türk Sağı içinde oldukça fazla taraftara sahip olan Atsız, sola karşı verilen mücadelenin sadece yazıyla sınırlı kalmaması gerektiğini düşünerek, çeşitli teşkilatlar aracılığıyla milliyetçilerin örgütlenmesine öncülük etmeye çabalamıştır. Sağdaki diğer aydınların da yazılı eserlerin yanı sıra fiili mücadele içinde bulunması gerektiğini belirten Atsız, bir yandan komünizm tehlikesine karşı uyarıcı eserler kaleme alırken diğer yandan da örgütlenmeyi göz ardı etmemiştir.

Atsız, özelinde anti-komünist eylem ve söylemi analiz ederken gözden kaçırılmaması gereken bir nokta da Soğuk Savaş'tır. II. Dünya Savaşı'nın ardından başlayan Soğuk Savaş, dünyayı ikiye bölmüş, Türkiye de bu güç mücadelesinde ABD'nin yanında Sovyetler Birliği'nin karşısında yer almıştır. Sovyetler Birliği'nin ciddi bir tehdit olarak algılandığı bu dönemde Türkiye'nin Batı Bloku tercihi ülke içinde Atsız'ın da içinde bulunduğu anti-komünist hareketin güçlenmesine zemin hazırlamıştır.

KAYNAKLAR

- Ahmad, F. (2010). *Bir Kimlik Peşinde Türkiye*, İstanbul: İstanbul Bilgi Yayınları. 4. Baskı.
- Ak, G. (2015). "Türk Düşünce Hayatında Mediha Esnel (Berkes) ve 1948 Dctf Tasfiyeleri İlişkisi Üzerine Bir İnceleme", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 251-293.
- Akalın, C. (2003). "Missouri'nin Ziyaretinin Tarihsel Anlamı", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Yıl: 2, Sayı: 3 1-13.
- Akgün, M. (2003). "Geçmişten Günümüze Türkiye ile Rusya Arasında Görünmez Bağlar: Boğazlar", *Dünden Bugüne Türkiye ve Rusya*, (hızl. Gülten Kazgan ve Natalya Ulçenko), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akşin, S. (2017). *Kısa Türkiye Tarihi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 22. Baskı.
- Albayrak, M. (2004), *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti, (1946-1960)*, Ankara: Phoenix Yayınları.
- Atsız, H., N. (1997a). *İçimizdeki Şeytan*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, H., N. (1997b). *Makaleler IV*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, H., N. (1997c). *Makaleler II*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, H., N. (1997d). *Makaleler III*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Atsız, H., N. (1997e). *Makaleler I*, İstanbul: İrfan Yayınları.
- Bora, T. (2012). "Türk Sağı: Siyasal Düşünce Tarihi Açısından Bir Çerçeve Denemesi", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, (hızl. İnci Özkan Keresetecioglu ve Güven Gürkan Öztan), İstanbul: İletişim Yayınları. 9-28.
- Bozkurt, İ. (2007). "II. Dünya Savaşı Sonrası Amerikan Missouri Zırhlısı'nın

- İstanbul Limanı'nı Ziyareti Üzerine Değerlendirmeler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VI/15, 251-274.
- Bulut, S. (2013). “Türk Dış Politikasındaki Gelişmeler Ekseninde Sir Winston Churchill’in 1959 Yılı Gayr-İ Resmî Türkiye Ziyareti Üzerine Bir Değerlendirme”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XIII/26, 223-248.
- Bütüner, Z. (2012). “3 Mayıs 1944 Olayları Işığında İç-Dış Politikada Siyasi Dengeler”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Yıl: 5 Sayı: 6, 91-103.
- Ertekin, O. (2008), “Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, Cilt 4: *Milliyetçilik*, (hızl. Tanıl Bora), İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Baskı. 345-388.
- Kılıç, M. (2007). “Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Milliyetçiliğinin Tipolojisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, 113-140.
- Kolasi, K. (2013). “Soğuk Savaş’ın Barışçıl Olarak Sona Ermesi Ve Uluslararası İlişkiler Teorileri”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68 (02), 149-179.
- Merih, T. (2006). *Soğuk Savaş ve Türkiye, 1945-1960*, İstanbul: Ebabil Yayınları.
- Mumcu, U. (2007). *40’ların Cadı Kazanı*, Ankara: Um:ag Vakfı Yayınları, 22. Baskı.
- Oran, B. (1970), “Türkiye’nin ‘Kuzey’deki Büyük Komşu’ Sorunu Nedir? (Türk-Sovyet İlişkileri 1939-1970)” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 25(1), 41-94.
- Öner, S. (1977). *Nihal Atsız*, İstanbul: Toker Yayınları.
- Örnek, C. (2010). *1950’li Yıllarda ABD ile Buluşma: Anti-Komünizm, Modernleşmecilik ve Maneviyatçılık*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Öztaş, T. (2012). “Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri”, *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, (hızl. İnci Özkan Keresetecioğlu ve Güven Gürkan Öztaş), İstanbul: İletişim Yayınları. 137-167.
- Sevim, Ş. (2006). *Soğuk Savaş Sonrası Avrupa Güvenlik Yapılanması ve Türkiye*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yaşlı, F. (2008). *Milliyetçilik ve Faşizm: Türkiye’de İrkçi Milliyetçilik Üzerine Bir İnceleme*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Zürcher, J., E. (2012). *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*, (çev. Yasemin Saner), İstanbul: İletişim Yayınları, 27. Baskı.